

یک درصد اراضی مرزی آلوده است

بهنام صادقی، یکی از کارشناسان مین سال‌ها در جبهه حضور داشته و مین خنثی کرده است. در روزگاری که وبلاگ اهمیت خود را تا حد زیادی از دست داده، او وبلاگی با نام «مین و زندگی» دارد که سال‌هاست آن را با ارائه خبرهای مرتبط با مین به روزرسانی می‌کند. تپش گفت‌وگویی با او انجام داده که در ادامه می‌خوانید.

تپش چه میزان از اراضی و کدام یک از استان‌های کشور آلوده به مین است؟

پس از پایان جنگ و براساس برآوردهای کارشناسان، حدود چهار میلیون و ۲۰۰ هزار هکتار از مناطق جنگی ما آلوده به مهمات عمل نکرده و مین بود. مناطق آلوده عبارتند از استان ایلام با یک میلیون و ۷۰۰ هزار هکتار، خوزستان یک میلیون و ۵۰۰ هزار هکتار، کرمانشاه ۷۰۰ هزار هکتار، کردستان ۱۵۰ هزار هکتار و آذربایجان غربی ۱۵۰ هزار هکتار.

همزمان با جنگ و پس از آن، واحد مهندسی ارتش و سپاه، مناطق آلوده به مین را پاکسازی می‌کرد. یعنی به محض آزادسازی مناطق اشغالی، نیروها بلافاصله پاکسازی را آغاز می‌کردند، اما این روند کند بود. با پایان جنگ، عملیات پاکسازی با مدیریت ستاد بازسازی و نوسازی مناطق جنگ‌زده توسط ارتش و سپاه انجام شد. پس از آن و در سال ۸۳، مرکز مین‌زدایی کشور زیر نظر واحد مهندسی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تأسیس شد تا کار پاکسازی ادامه داشته باشد، اما از سال ۸۵، معاونت مهندسی وزارت دفاع کار پاکسازی مناطق جنگی را توسط مرکز مین‌زدایی کشور انجام می‌دهد. طبق اطلاعات ارائه شده توسط آنها، تاکنون ۹۹ درصد مناطق آلوده به مین و مهمات عمل نکرده، پاکسازی سطحی و تحویل استانداردی‌ها شده است.

تپش چند نفر توسط مین و ادوات عمل نکرده کشته یا مجروح شده‌اند؟

پس از پایان جنگ و تاکنون حدود ۱۰ هزار نفر از غیرنظامی‌ها کشته و مجروح شده‌اند. به تفکیک، حدود ۳۰۰۰ کشته و ۷۰۰۰ نفر زخمی شده‌اند. البته این آمار پس از پایان جنگ سعودی بود، چون مردم و مهاجران در حال بازگشت به شهرهای خود

بودند که پاکسازی نشده بود. همین مساله، آمار مرگ و میر یا مجروحیت را بالا می‌برد، اما پس از پاکسازی و ارائه آموزش به مردم و همچنین جداسازی مناطق آلوده از مسکونی، این روند شیب نزولی پیدا کرد.

تپش بیشترین حادثه برخورد با ادوات انفجاری در چه نقاطی رخ می‌دهد؟

عمدتاً در مناطق صفر مرزی. به دلیل این که یا صعب‌العبورند یا در نقاط باتلاقی قرار دارند. در کل جاهایی که پاکسازی به سختی صورت می‌گیرد، بیشتر با حادثه مواجه هستیم. این همان یک درصد اراضی است که هنوز آلوده به مین و ادوات انفجاری عمل نکرده است.

تپش قربانیان چه کسانی هستند؟

بیشتر بزرگسال و مردان هستند؛ چون زنان و کودکان اغلب اوقات در منزل هستند و دور از این مناطق.

تپش با گذشت ۳۰ سال از جنگ، مردم انتظار دارند دیگر مینی نباشد که کشته یا مجروح بگیرد. مشکل چیست؟ آیا به قدر کافی نیرو برای پاکسازی وجود ندارد؟

از نظر تجهیزات مین‌یابی و نیروی مین‌یاب هیچ مشکلی نداریم، اما در مواردی پاکسازی به شکل مطلوب انجام نمی‌شود و در نتیجه مین در محل باقی می‌ماند. مثلاً مین در عمقی از زمین قرار داشته که دستگاه نتوانسته آن را بگیرد و همین مساله موجب حادثه می‌شود.

تپش مهم‌ترین چالش پیش‌روی قربانیان مین و مهمات انفجاری عمل نکرده چیست؟

سوال بسیار خوبی مطرح کردید. بزرگ‌ترین مشکل آنها چالش‌های قانونی است که پیش‌روی دارند. به طور مثال مجلس شورای اسلامی مصوبه‌ای تحت عنوان ماده ۲ استانداردی داشت که براساس آن، افرادی که بر اثر

برخورد با مین کشته یا مجروح می‌شد، تحت حمایت قرار می‌گرفتند. البته این قانون ساده و تبصره‌های متعددی داشت. در سال ۹۰ این ماده اصلاحیه خورد و از ماده ۲ استانداری به ماده ۲ فرمانداری تبدیل شد که خیلی از این موارد حذف شد. با این حال هنوز هم کاستی‌هایی وجود دارد. برای مثال بازه زمانی برای تشکیل پرونده و پاسخ کمیسیون مشخص نشده است. مثلاً همین چهار نفری که در مهران کشته و مجروح شدند، احتمال دارد پرونده‌شان مشمول زمان شود و تا سه سال دیگر هم به کمیسیون ارجاع نشود. از دیگر مشکلات قربانیان این است تا زمانی که پاسخ کمیسیون به وضعیت آنها مشخص نشود، تمام هزینه‌ها به دوش خودشان است که همین مساله بار روانی مضاعفی را به آنها و خانواده‌هایشان تحمیل می‌کند.

معضل دیگر، حضور نداشتن قربانیان در کمیسیون است تا از خود دفاع کنند و وکیلی هم ندارند از آنها دفاع کند. در این کمیسیون‌ها افرادی حضور دارند که لزومی نمی‌بینند قربانی در جلسه حضور داشته باشد. خود رای می‌دهند و همین باعث می‌شود حق و حقوق قربانیان مین تضییع شود.

افراد به دلایل زیر و در مواجهه با مهمات انفجاری عمل نکرده کشته یا مجروح می‌شوند:

۱. بیشتر مردم نمی‌دانند مین چیست و آثار انفجارش تا چه میزان است.
۲. علاوه بر مین، مواد منفجره ناشناخته دیگری نیز وجود دارد که خطرش کمتر از مین نیست.
۳. با مکان‌های کاشت مین آشنا نیستند.
۴. نشانه‌های احتمال بروز خطر و راهکار مواجه شدن با مشکلات مین را نمی‌دانند.

برای جلوگیری از خطر مجروح یا کشته شدن با ادوات انفجاری، ضروری است مردم به چند نکته مهم توجه داشته باشند.

در صورت مشاهده اشیای مشکوک بلافاصله با مقامات محلی، انتظامی و نظامی یا فوریت‌های پلیسی ۱۱۰ تماس بگیرند.

از وارد شدن به سنگرها، خاکریزها و کانال‌های زمان جنگ خودداری کنند.

از جمع‌آوری سیم‌های خاردار و ضایعات فلزی جنگی خودداری کنند.

در صورت نیاز به تردد در مناطق جنگی، مسیر رفت، برگشت و زمان احتمالی بازگشت را به نزدیکان خود اطلاع دهند.

اگر احشام شما وارد میدان مین یا بر اثر انفجار زخمی شد، برای خارج کردن آن تلاش نکنند.

در کلاس‌های آموزش خطر مین شرکت و دیگران را تشویق به حضور در این کلاس‌ها کنند.

از وارد شدن به ساختمان‌های ویران شده از جنگ خودداری کنند.

از پرتاب سنگ به طرف مین‌ها خودداری کنند.

از آتش‌زدن مین و مهمات یا انداختن آنها در رودخانه خودداری کنند.

تپش

۵

ویژه‌نامه حوادث روزنامه جام جم
چهارشنبه ۸ مرداد ۹۹ • شماره ۸۸۴

پرونده ویژه

از سال ۸۵، معاونت

مهندسی وزارت دفاع

کار پاکسازی مناطق

جنگی را توسط مرکز

مین‌زدایی کشور انجام

می‌دهد. طبق اطلاعات

ارائه شده توسط آنها،

تاکنون ۹۹ درصد مناطق

آلوده به مین و مهمات

عمل نکرده، پاکسازی

سطحی و تحویل

استانداردی‌ها شده

است

بمید

د مین در پنج
هم با بحث

ر مین یا کشته

وجه هستیم که

دو تحت شرایطی

موند. آیین‌نامه‌ای

اما ایراداتی داشت.

بر اثر سهل‌انگاری و

، نمی‌تواند از مزایای

اتفاق در حالی رخ داد

برخورد با مین کشته یا

می‌شد که کودک بر اثر

ن دلیل از مزایا محروم

تی مواجه شد و برخی

صلاح شد. کمیسیونی

بداری، پزشکی قانونی

انداری در نظر گرفتند

سته یا مجروح شدن

فرد یا عده‌ای، دور هم جمع می‌شوند، برای فرد یا افراد آسیب‌دیده، پرونده تشکیل می‌دهند و در آن به پرونده فرد رسیدگی و در نهایت به عنوان جانباز یا شهید معرفی می‌شوند.

بزرگ‌ترین مشکلی که هم اکنون با کمیسیون ماده ۲ داریم این است که مدت رسیدگی به این پرونده‌ها

در کمیسیون‌ها بسیار طولانی است، در حالی که هیچ دعوتی از فرد

مجروح یا وکیل او یا خانواده فرد کشته شده به عمل نمی‌آید و

هیچ‌کس در مورد اتفاقی که برای آنها افتاده است، سوال نمی‌کند. در برخی

از موارد، پرونده‌ها با این بهانه که مورد انفجاری مین نبوده یا انفجار در خارج

از ایران رخ داده است، رد می‌شود. با توجه به این که تصمیم کمیسیون

قطعی است و امکان تجدید نظرخواهی وجود ندارد، تنها راه برای فرد این

است که با مراجعه به دیوان عدالت اداری به نظر کمیسیون اعتراض

کند. البته این راه حل هم بیشتر جنبه شکلی دارد و دیوان عدالت

اداری وارد ماهیت قانون نمی‌شود.

به دلیل وجود همین روند طولانی و طاقت‌فرسا، شاهد

پرونده‌هایی هستیم که بعد از چند سال به نتیجه نرسیده

است. برای کودکان قربانی مین متأسفانه هیچ حمایت

توانبخشی، روان‌شناسی و اجتماعی وجود ندارد.